

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲՐՈՆԻԿ

— ԵՐՈՒԱՆԻ ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ — Բարդիլ ԲԵՐԶԿԱԿԱՆ Համալսարանին մէջ, հիւսուածաբանութեան թէքթիկի նոր դասընթացը մը հաստատուած է, իբր լրացուցիչ Գ. Մաթիաս Տիւվալի հիւսուածաբանութեան դասընթացքին։ Այդ նոր դասընթացը յանձնուած է Եւրուանդ Մանուէլեանին եւ իր ընկերներին՝ պ. Կապրիէլ Տըլամարին, Մանուէլեան պիտի ուսուցանէ մետաղաւորութեամբ (ըլտրիւր տ'օր, քրոմօ-արծաթական մեթոտ Կոլմի-Քահայի, մեթոտ Նիւրլի, էրլիխի, Վէյսի)։ պ. Տըլամար՝ Պինասայի, Բոտլիսովսքիի, Հայտընէյնի, Պրոտիլի մեթոտները, եւ։

Այս դասընթացը պիտի սկսի 1902 փետրուար 17ին։ Անոր պիտի կարենան հետեւել ֆրանսացի եւ օտար բարձիկներ եւ ուսանողներ, վճարելով 50 ֆր. եռամսեային համար։

Միւնչոյն տուն, «Ա թիթիլեւն Մետիթալ» ԹՅՂԿԱԿԱՆ Հարաբերութիւնը, զոր վ զարէ ծանօթ ջլախաւարտ յա. Լապորտ եւ որուն խրմազգրութեան մասնաճիւղին անդամ են թիլիս։ Մանան, Կրեան եւ այլ մեծանուն գիտուններ, իր 18 ղեկեմոսիթի թիւին մէջ հրատարակած է Եւրուանդ Մանուէլեանի մէջ շատ գեղեցիկ յօդուածը, հետեւեալ տիտղոսով՝ «Կոլմիի մեթոտը, ջիզմին տեսութիւնը եւ քանի որ վարկածներ ջլալին դրութեան պաշտօնականութեան մասին»։ Խաղաղութիւնը սա ծանօթութիւնը գրած է յօդուածին ներքեւ։ «Մեր ողբացեալ աշխատակից Տր. Բիլեյի մահուանէն ի վեր, մեծ գիտաբանութիւն կրած էինք անոր յաջորդ մը գտնելու համար որ հիւսուածաբանութեան, ընդհանուր, բնականին ու ախտաբանական անգամայնութեան մէջ անոր ձեռնահասութեանը ունենար։ Մեր մեծանունը պաշտօնակից եւ բարեկամ բրոքսնոր Մաթիաս Տիւվալ հանեցաւ մեզի նշանակել՝ իրեն Բիլեյի յաջորդ իր ամիսն ուշադրան աշակերտներէն մին, այս յօդուածն ստորագրող պ. Ե. Մանուէլեանը, որ այս նիւթին մէջ իր կարողութեանց ազատցոյցը տուած է արդէն»։

Մեր շնորհաւորութիւնները Մանուէլեանին — մեր սրտագին ցաւակոթեանց հետ իր համար մահուանն առթիւ։

ԷՏԱՍՐ ՇԱՀԻՆ. — «Մթիւտի» հրատարակած է իր գեկտեմբեր 15ի Թուով Էտկար Շահինի գործին վրայ յօդուած մը, որուն թարգմանութիւնը պիտի տանք մեր յաջորդ թիւով։

Պ. ԱՐՄԵՆԵԼԵԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻԹԸ. — Երեկոյնը զոր խումբ մը Հայեր կազմակերպ պած էին Պ. Արմենեանի թիֆլիս մեկնումին առթիւ, յաջող

անցաւ։ Սրահը լեցուն էր հայ եւ ֆրանսացի ունիզիրներով։ Յայտագիրը սրուն պարունակութիւնը հրատարակած էինք անցեալ թիւով, ստորագրութեամբ գործադրուեցաւ Թէաթր Անթոնանի դերասաններ եւ Բոնիէրվալտեարէն աշակերտներ խաղացին Գուրթիլինի երկու շատ սիրուն արարածները, «Պարոն Պատէն» եւ «Թէոտոս իր լուցիկները կը փնտէն»։ Սր. Վեռիթ, աշակերտ Գոնսէրվաթուարի, երգեց, եւ Սր. Յորթէ, Գոնսէր Գոլունի առաջին լուծակահարներէն, քանի մը կտոր զարկաւ մեծ հարտարութեամբ։ Գ. Բոլ Մունէ արտասանեց, հոյակապօրէն, Հիւկոյի «Ովլիանու գիւնըրը եւ Ժողէֆէն Սուլարիէն երկու հնչեակ, Սր. Տելվեր արտասանեց, հփօր զգացումով մը, Լըբոնթ Թը Լիլի «Հիւլամայի սերտը» եւ Սիւսէի «Էլիսին պ. Պիլի Լոթի» շատ սրախտ կերպով արտասանեց Լաֆոնթէնի ստակներէն մէկ քանին։

Պ. Արմենեան ներկայացաւ «Բիւմոնի վնագործ»-ին մէջ, ուր Ֆիլիբերդի դերը կատարեց. անկեղծ զգացումով մը ապրեցաւ այդ տան մարտնչ մէջ գեղեցիկ հոգիին մը չարչարանք քաշկորոտող ցաւագին տիպարը. անոր արցունքները գիտցաւ լալ եւ գիտցաւ գալարել արուեստին ու սիրել պայքարին մէջ բզգռուող անոր դառնօրէն ծիծաղաչարժ սխուլեթը. իր սիմիթի ճապկութիւնը, ձեւերու դիւրութիւնը, զրուցուածքի պէպիտութիւնը գնահատուեցան, ինչպէս եւ ֆրանսերէն մաքուր արտասանութիւնը։ Իրեն կարելի էր մեղադրել անուշտ ոտանաւորներուն առումին մէջ լայնութեան պակասը, եւ երբեմն նոյն իսկ ծայրայէտ լրփրութեամբ, մը խաղացուածքին մէջ՝ տեղ տեղ յիշ մը պայմանադրութեան թիւին, ու քաղուածքին մէջ չափազանց անկար, զրեթէ կաղ հիւանդի տառապնոտութիւն մը գործաւորը էր բեռնել խելոճ Ֆիլիբերդին վրայ՝ արդէն իր կուղութեամբը բաւական զգալող։ Բայց այդ մանրամասնութեան թերութիւնները կ'անհետանային իր «զգացում» խաղին ամբողջութեան մէջ, ջուլթակին հետ մեկնախօսութիւնները մասնաւոր, այնչեպէս անհարկ գործիչներով որով ողորկեց վանոնք, յուզեցին սրահը. որ բոլորն ծախելով իր գոհունակութիւնն յայտնեց արուեստագետին։

Պ. Արմենեան երկրորդ անգամ բեմ եկաւ արտասանելու համար Պէշիթթաշլեանի «Նըբայր եմք մեք», Դուրեանի «Իմ մահ» եւ Ալիշանի «Բամ փորոտանք», ինչպէս եւ Սիւլիթրիւտովի «Կտորած անթոք», եւ պ. Տոտէի «Մալորները ֆրանսերէն»։

Պ. Արմենեան կը մեկնի մօտեքս դէպի Թիֆլիս, Լիւկաւար յաջորդութիւն կը մաղթենք

իրեն՝ արուեստագիտական ասպարէզին մէջ, ուր բանի մը տարուան հետապնդմէ մը յետոյ, կը մանր վերատրոն:

Պ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆԻ ՏԵՐԵԿՈՅԹԸ. — Դեկտեմբեր 8ի կիրակի օրը, Պ. Լ. Ներիազարեան երաժշտական ցերեկոյթ մը տուաւ Պոտիկիի սրահին մէջ, ցերեկոյթ մը որ իրին նպատակ ունէր Հայոց ժողովրդական երգերը ճանչցնել ֆրանսացի հասարակութեան, Այդ շատ գեղեցիկ նպատակն իրագործելու համար թափուած ունէ ջանք զովելի կը գտնենք, բայց Պ. Ե. զիպարեան դժբաղդաբար գործին համար պէտք եղած բոլոր ձեռնաստութիւնը չունի: Իբրեւ հայ ժողովրդական երգ ներկայացուեցան «Մայր Արաքսի»ի եղանակ մը որ շատ հաւանականաբար իտալական օբերայի մը ազատ մէկ ցովքն է, «Հերիք որդեակը» որ հայ ժողովրդական երաժշտութեան կտոր մը չէ, այլ Չուսանեանի անձնական ստեղծագործութիւնը թրքական եղանակներու նմանողութեամբ, «Ներքոր բացուին»ը որուն բառերն աւելանալիք նորմանտական երգէ մը օրինակուած են, «Մեկեր»ը, որուն եղանակը թրքական երգէ մը առնուած է, եւ իբրեւ Հայոց ազգային քայլերը ներկայացուեցաւ «Մեր շալիքի»ը, զոր նաբանդեան գրած է իտալական երգչէ մը ներշնչուելով եւ որուն վերջը աւելցուցած է քանի մը տուններ ուր իտալացուց զայնութեան քով Հայոց կիներուն անտարբերութիւնը, այլ իրուն թուլութիւնը կը ձողէ, տունք ուրնք եթէ ֆրանսերէնի թարգմանուէին՝ բաւական տարօրինակ պիտի թուէին քայլերդի մը համար, որովհետեւ քայլերդ մը ազգի մը քաջութիւնը, յաղթանակը, փառքը կ'երգէ, եւ ոչ թէ անոր վատաստութիւնը, նախանդեան այդ ոտանաւորը գրած ատեն, մտքն չէր անցընէր անշուշտ թէ օր մը իբրեւ Հայոց քայլերդ պիտի ներկայացուի օտարներուն: Ինք զայն գրած էր Հայոց թմրութիւնն ապականելու համար:

Այսու հանդերձ ցերեկոյթը յաջող անցաւ: պ. թիերսօ, ծանօթ ֆրանսացի երաժշտագէտը, հակիրճ բանախօսութիւն մը ըրաւ հայկական ժողովրդական երաժշտութեան վրայ. ցաւալի է որ պ. թիերսօ, որուն անկատար տեղեկութիւններ տրուած էին, յայտարարեց թէ հերաժշտութիւնը Հայոց մէջ դեռ ժողովրդական ձեւէն վեր չէ բարձրացած, ինչ որ անճիշդ է, քանի որ Չուսանեան երաժշտական թատերախաղեր յօրինած է, համարաւ վարպետներ շարականներէ ներշնչուած օրաթորներ ու քառաձայներ, պ. պ. Սլավեան եւ Էլմաս՝ զգլխակի կոտորներ: Պ. թիերսօ կարգաց մէկ քանի ժո-

ղովրդական երգերու թարգմանութիւնը («Կըռուկ») և Արաքսի արցունք»ը (1) մեծ յուզում յարաւ բերին): Պ. Ներիազարեան, օր. Շըվալիէ եւ օր. Բալասարա երգեցին, յիշուած երգերէն զատ, «Զմի վզին»ը, «Զէյթունցիները», «Լորիկ»ը, «Որ մահահանացուն» և շնորհապէս ծափահարուեցան:

ՏՐ. ՔՈՒՅՈՒՄԻՍԻԱՆ — Հանդիմանով կ'իմանանք թէ Ֆրիկպէ հաստատուած հայ բժիշկ մը, տր. Քուսմեան, Միզանցբարանութեան ֆրանսական ընկերակցութեան թղթակից անդամ անուանուել է: զերջերս պրդէն թղթակից անդամ անուանուած էր Բարիքի մանկավարժական ընկերութեան: Տր. Քուսմեան կը պատրաստէ աշխատութիւն մը երկու սեներու միջանցքային հիւանդութեանց վրայ:

— Թիֆլիսի «Քաղքաքի Վեստնիք» ամսագրին յունուարի թիւին մէջ պիտի երևաւ Ա. Չօպանեանի «Մերքիւր տը Ֆրանսա»ի մէջ հրատարակուած նարեկացիի մասին ուսումնասիրութիւնը. պ. Ի. Վեստնիքի ձեռքով ուսուսերէնի թարգմանուած:

— Ամերիկայի կարեւոր ամսագիրներէն մին, Պըրիկթընի «Ինթելիգենսը Մընթլի»ն, պիտի հրատարակէ իր յունուարի թիւին մէջ Ա. Չօպանեանի մէկ ընդարձակ յոդուածը «Հայերն ու Եւրոպան» տիտղոսով:

(1) Արաքսի արցունքն ալ ներկի չէ իբրեւ ժողովրդական բանաստեղծութիւնը ներկայացնել, դասական գրականութեան էջ մըն է ան: